

CYNGOR SIR

DYDD MERCHER, 12 GORFFENAF 2023

PRESENNOL Cynghorydd B.A.L. Roberts (Cadeirydd) (Yn y Siambr):

Cynghorwyr (Yn y Siambr):

P. Cooper	C.A. Davies	W.R.A. Davies	B. Davies
G. Davies	K. Davies	L. Davies	L.D. Evans
S. Godfrey-Coles	T.M. Higgins	J.K. Howell	P.M. Hughes
J.D. James	G.H. John	D. Jones	H. Jones
A. Lenny	A. Leyshon	M. Palfreman	D. Price
E. Rees	E. Skinner	R. Sparks	E.G. Thomas
M. Thomas	J. Tremlett	A. Vaughan Owen	

Cynghorwyr (Yn rhithwir):

L.R. Bowen	K.V. Broom	J.M. Charles	M.D. Cranham
D.M. Cundy	S.A. Curry	T.A.J. Davies	C. Davies
LI.M. Davies	T. Davies	M. Donoghue	A. Evans
D.C. Evans	H.A.L. Evans	N. Evans	R.E. Evans
W.T. Evans	P. Hughes-Griffiths	M. James	R. James
B.W. Jones	A.C. Jones	N. Lewis	K. Madge
A.G. Morgan	D. Owen	S.L. Rees	E.M.J.G. Schiavone
J. Seward	H.B. Shepardson	D. Thomas	G.B. Thomas
F. Walters	P.T. Warlow	D.E. Williams	J. Williams

Hefyd yn bresennol (Yn y Siambr):

W. Walters, Prif Weithredwr
C. Moore, Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol
J. Morgan, Cyfarwyddwr y Gwasanaethau Cymunedau
G. Morgans, Cyfarwyddwr Gwasanaethau Addysg a Phlant
A. Williams, Pennaeth y Gwasanaethau Amgylcheddol a Gwastraff
P.R. Thomas, Prif Weithredwr Cynorthwyl (Rheoli Pobl a Pherfformiad)
L.R. Jones, Pennaeth Gweinyddiaeth a'r Gyfraith
G. Morgan, Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd
L. Jenkins, Swyddog Cymorth y Cabinet
M. Runeckles, Swyddog Cefnogi Aelodau
E. Bryer, Swyddog Gwasanaethau Democrataidd
L. Davies, Cyfieithydd Ar Y Pryd

Hefyd yn bresennol (Yn rhithwyr):

J. Hawker, Swyddog Cymorth Digidol
R. Morris, Swyddog Cefnogi Aelodau
S. Hendy, Swyddog Cefnogi Aelodau

Siambr, Neuadd Y Sir, Caerfyrddin, SA31 1JP ac o bell - 10.00 - 11.00 yb

Sylwer: Mae'r cofnodion hyn yn amodol ar gael eu cadarnhau yn y cyfarfod nesaf

1. YMDDIHEURIADAU AM ABSENOLDEB

Derbyniwyd ymddiheuriadau am absenoldeb gan y Cynghorwyr S.M. Allen, A. Davies, H.L. Davies, S.L. Davies, A.D. Harries, J.P Hart, G.R. Jones, M.J.A. Lewis a B.D.J. Phillips.

2. DATGANIADAU O FUDDIANNAU PERSONOL.

Y Cynghorydd	Rhif y Cofnod	Y Math o Fuddiant
M. Palfreman	Eitem 7 ar yr Agenda – Cofnodion y Cabinet 19/07/23 - Cofnod 6 – System Iechyd a Gofal Gorllewin Cymru: Pa Mor Bell, Pa Mor Gyflym?	Mae'n gwneud gwaith fel ymgyngorydd sy'n cynghori ar faterion sy'n ymwneud â darparu Gwasanaethau Iechyd a Gofal Cymdeithasol. Mae'r Cynghorydd Palfreman wedi cael gollyngiad gan y Pwyllgor Safonau sy'n caniatáu iddo siarad a chyflwyno sylwadau ysgrifenedig.
H.B. Shepardson	Eitem 7 ar yr Agenda – Cofnodion y Cabinet 19/07/23 - Cofnod 11 – Polisi Cyflogau Athrawon Enghreifftiol 2022/23.	Ei ferch yn athrawes.
K. Madge	Eitem 7 ar yr Agenda – Cofnodion y Cabinet 19/07/23 - Cofnod 6 – System Iechyd a Gofal Gorllewin Cymru: Pa Mor Bell, Pa Mor Gyflym?	Ei ferch yn gweithio i'r Gwasanaethau Cymdeithasol.
B.A.L. Roberts	Eitem 7 ar yr Agenda – Cofnodion y Cabinet 19/07/23 - Cofnod 6 – System Iechyd a Gofal Gorllewin Cymru: Pa Mor Bell, Pa Mor Gyflym?	Aelod o'r teulu'n gweithio ym maes Gofal Cymdeithasol.
P.T. Warlow	Eitem 7 ar yr Agenda – Cofnodion y Cabinet 19/07/23 - Cofnod 6 – System Iechyd a Gofal Gorllewin Cymru: Pa Mor Bell, Pa Mor Gyflym?	Ei wraig yn gweithio ym maes gofal cymdeithasol.
S. Godfrey-Coles	Eitem 7 ar yr Agenda – Cofnodion y Cabinet 19/07/23 - Cofnod 6 – System Iechyd a Gofal Gorllewin Cymru: Pa Mor Bell, Pa Mor Gyflym?	Ei phartner yn gweithio ym maes Gofal Cymdeithasol.
T. Davies	Eitem 6 ar yr Agenda - Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau.	Mae un o'r gwrandawiadau a grybwyllir yn yr

Sylwer: Mae'r cofnodion hyn yn amodol ar gael eu cadarnhau yn y cyfarfod nesaf

3. CYHOEDDIADAU'R CADEIRYDD.

- Dywedodd y Cadeirydd ei bod hi, a'i chonsort, wedi bod i nifer o ddigwyddiadau ers cyfarfod olaf y Cyngor, gan gynnwys cyfarfod Cymdeithas Betws yn y Garnant, y digwyddiad *Hope* yng Nghlwb Cymdeithasol Dafen ac agoriad yr Hen Farchnad yn Llandeilo. Dywedodd y Cadeirydd y gofynnwyd iddi hefyd fynd i ddathliad 75 mlynedd yr Iechyd Gwladol a gynhelir gan Gymdeithas y Cyfeillion.
- Bu i'r Cynghorydd A. Davies longyfarch timau Clwb Ffermwyr Ifanc Sir Gaerfyrddin yn dilyn eu llwyddiant yn y gystadleuaeth ar lefel genedlaethol yn Swydd Stafford dros y penwythnos.

4. CYHOEDDIADAU GAN YR ARWEINYDD, AELODAU'R CABINET NEU'R PRIF WEITHREDWR (OS OES RHAI)

Rhoddodd Arweinydd y Cyngor y wybodaeth ddiweddaraf i'r Cyngor am y sefyllfa bresennol ynghylch penderfyniad y Swyddfa Gartref i ddefnyddio Gwesty Parc y Strade yn y Ffwrnes ar gyrion Llanelli i letya ceiswyr lloches. Dywedodd fod y cais am waharddeb dros dro yn yr Uchel Lys yn aflwyddiannus a bod yn rhaid i'r Cyngor ystyried y dyfarniad a'r camau nesaf. Nodwyd bod y Cyngor yn gweithio gyda phartneriaid i roi cymorth ac arweiniad i'r staff oedd wedi colli eu swyddi ac y byddai'n eu cefnogi i chwilio am waith. Roedd y Cyngor wedi gwahodd amryw o gwmnïau i ffair gyflogaeth yr wythnos ddiwethaf.

Cyfeiriwyd at y brotest a phresenoldeb y cyhoedd a'r heddlu wrth fynedfa Gwesty Parc y Strade a'r arestiadau anffodus dros y penwythnos. Pwysleisiodd yr Arweinydd ei fod yn deall pam y mae pobl wedi ymgynnull yno a'r teimladau cryf a'r dicter yn sgil ymddygiad Llywodraeth Geidwadol y DU. Roedd y Cyngor wedi dadlau'n gyson fod ffordd amgen a gwell o ddarparu llety i geiswyr lloches gan ddefnyddio model mwy gwasgaredig a chynllunio grwpiau llai.

Nododd yr Arweinydd ei siom ynghylch y diffyg ymateb gan y Swyddfa Gartref ac nad oedd y Cyngor gam ymlaen na'r diweddariad blaenorol ar 21 Mehefin. Roedd y Swyddfa Gartref wedi addo y byddai'r Cyngor yn cael gwybod am ddemograffeg y rhai sy'n cael llety 24 awr cyn iddynt cyrraedd ond hyd yma nid oedd unrhyw wybodaeth wedi dod i law. Ailbwysleiswyd y byddai'r Cyngor yn gwneud yr hyn a allai i gefnogi'r gymuned leol a'r staff yn y gwesty.

5. LLOFNODI YN GOFNOD CYWIR COFNODION CYFARFOD Y CYNGOR A GYNHALIWDYD AR Y 21 MEHEFIN 2023

PENDERFYNWYD Ilofnodi cofnodion cyfarfod y Cyngor a gynhaliwyd ar 21 Mehefin 2023 gan eu bod yn gywir.

Sylwer: Mae'r cofnodion hyn yn amodol ar gael eu cadarnhau yn y cyfarfod nesaf

6. ADRODDIAD BLYNYDDOL Y PWYLLGOR SAFONAU I'R CYNGOR LLAWN

[Sylwer: Roedd y Cynghorydd T. Davies wedi datgan buddiant yn yr eitem hon ac arhosodd yn y cyfarfod yn ystod y drafodaeth ynghylch yr eitem hon a'r bleidlais ddilynol].

Estynnodd y Cadeirydd groeso i'r cyfarfod i Mrs Mary Dodd, Cadeirydd y Pwyllgor Safonau, a wahoddwyd i gyflwyno Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau ar gyfer y cyfnod 2022/23 i'r Cyngor.

Nodwyd mai dyma'r adroddiad blynyddol cyntaf a gyflwynwyd gan y Pwyllgor Safonau yn unol â gofynion Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 a roddodd ddyletswyddau newydd i arweinwyr grwpiau gwleidyddol i hyrwyddo cydymffurfiaeth â'r côd gan aelodau eu grŵp. Roedd y Ddeddf hon hefyd yn ei gwneud yn ofynnol i Bwyllgorau Safonau roi gwybod ynghylch pa mor dda y mae arweinwyr grwpiau wedi cydymffurfio â'r dyletswyddau hynny.

Diolchodd Mrs Dodd i'r Cyngor am y cyfle i gyflwyno'r Adroddiad Blynyddol ar ran y Pwyllgor Safonau ac aeth yn ei blaen i roi trosolwg o'r materion y bu'r Pwyllgor yn mynd i'r afael â hwy yn ystod 2022/23. Roedd y rheiny'n cynnwys Cwynion Côd Ymddygiad, Ceisiadau am Ollyngiad a Hyfforddiant Côd Ymddygiad ar gyfer Cyngorau Tref a Chymuned.

Nodwyd bod y pwyllgor wedi cael dau atgyfeiriad gan Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru i'w hymchwilio iddynt ac atgoffwyd yr aelodau na ddylent fod yn hunanfodlon ac y dylent fod yn ymwybodol o'u rhwymedigaethau o dan y côd ymddygiad.

Nodwyd hefyd mai dim ond 52 cais am ollyngiadau a ystyriwyd gan y pwyllgor, sef cynnydd sylweddol o gymharu â blynyddoedd blaenorol. Anogodd yr aelodau i ystyried yr angen am ollyngiad ac i geisio cyngor pan fo angen.

Diolchodd y Cadeirydd i Mrs Dodd am ei chyflwyniad ac am y gwaith a wnaed gan y Pwyllgor Safonau.

PENDERFYNWYD derbyn Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Safonau am y cyfnod rhwng 1 Ebrill 2022 a 31 Mawrth 2023.

7. DERBYN ADRODDIAD CYFARFOD Y CABINET A GYNHALIWYD AR Y 19 MEHEFIN, 2023

[Sylwer: Roedd y Cyngorwyr M. Palfreman, H.B. Shepardson, K. Madge, B.A.L. Roberts, P.T. Warlow a S.Godfrey-Coles wedi datgan buddiant yn yr eitem hon yn gynharach ac wedi aros yn y cyfarfod yn ystod y drafodaeth ynghylch yr eitem hon a'r bleidlais ddilynol].

Gan gyfeirio at Gofnod 6, yng Nghyfarfod y Cabinet a gynhaliwyd ar 19 Mehefin, 2023 ynghylch System Iechyd a Gofal Gorllewin Cymru: Pa Mor Bell, Pa Mor Gyflym?, gofynnwyd i'r Aelod Cabinet dros Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol a allai roi sicrwydd o'i hyder ynghylch y cynllun yn cael ei gyflawni yn Sir Gaerfyrddin, o ystyried y risgiau sylweddol a nodwyd yn yr adroddiad gan

Sylwer: Mae'r cofnodion hyn yn amodol ar gael eu cadarnhau yn y cyfarfod nesaf

gynnwys argaeledd gweithlu ar draws y system, diffyg tystiolaeth gadarn o integreiddio ffurfiol ledled Cymru a'r angen o ran ailfeddwl llywodraethu a rheoli'r system, a hynny'n radical, i sicrhau bod trawsnewidiad o'r math hwn yn gweithio.

Mewn ymateb, dywedodd yr Aelod Cabinet dros Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol fod heriau'r gweithlu yn cael eu cydnabod a'u bod yn flaenllaw o ran blaenoriaeth barhaus gan Fwrdd Iechyd Hywel Dda a'r Cyngor Sir. Roedd y Pwyllgor Craffu - Iechyd a Gofal Cymdeithasol hefyd wedi cael yr adroddiad ac wedi'i gymeradwyo. Dywedodd fod y gwaith integreiddio yn Sir Gaerfyrddin wedi dechrau sawl blwyddyn yn ôl, a bod perthynas sy'n seiliedig ar ymddiriedaeth wedi'i datblygu gyda phartneriaid, ac y byddai'r gwaith yn parhau'n gyflym.

Wrth gyfeirio at Gofnod 9, ynghylch y wybodaeth ddiweddaraf am ddeiseb Harbwr Porth Tywyn i'r Cyngor Llawn, gofynnwyd pam nad oedd unrhyw sôn yn y cofnodion am Burry Port Marina Ltd yn mynd i ddwylo'r gweinyddwyr ar 7 Mehefin. Gofynnwyd am eglurhad hefyd ynghylch y sefyllfa bresennol o ran dyfodol Harbwr Porth Tywyn.

Mewn ymateb, cadarnhaodd yr Aelod Cabinet dros Adfywio, Hamdden, Diwylliant a Thwristiaeth ei fod wedi darparu diweddariad cynhwysfawr yn y cyfarfod ac, er bod y cofnodion yn gywir, nid oedd yn gofnod air am air o'r trafodaethau. Dywedodd mai ar gofnod cyhoeddus y cyhoeddwyd bod y cwmni dan sylw wedi cael ei roi yn nwylo'r gweinyddwyr. Hefyd dywedodd yr Aelod Cabinet dros Adfywio, Hamdden, Diwylliant a Thwristiaeth fod y sefyllfa bresennol yn parhau a bod uwch-swyddogion wedi cwrdd a'u bod yn parhau i gynnal trafodaethau â'r gweinyddwyr yn ystod y broses ffurfiol o roi'r cwmni yn nwylo'r gweinyddwyr. Oherwydd y broses gyfreithiol, dywedwyd nad oedd modd rhannu manylion penodol ar hyn o bryd ond dywedodd ei fod yn gobeithio cyrraedd man lle roedd dyfodol yr harbwr yn gliriach. Rhoddwyd sicrwydd y byddai'r holl randdeiliaid perthnasol yn parhau i gael y wybodaeth ddiweddaraf pryd bynnag y bo modd yn ystod y broses hon.

Mewn ymateb i eglurhad ynghylch Cofnod 5.1, Cwestiwn gan Mr Havard Hughes, dywedodd yr Arweinydd fod y prosiect wedi'i ddatblygu dros nifer o flynyddoedd a'i fod wedi bod yn destun nifer o adroddiadau. Dywedodd fod y prosiect yn gyfle enfawr i gynhyrchu refeniw o ran twristiaeth a datblygiad economaidd. Dywedodd fod yr amserlenni a atodwyd i gyllid y prosiect hwn yn heriol a bod cychwyn y broses Gorchymyn Prynu Gorfodol (CPO) yn ddull synhwyrol. Fel arall roedd mwy o risg na fyddai'r cynllun yn cael ei gyflawni'r flwyddyn nesaf.

Gan gyfeirio at Gofnod 9, ynghylch y wybodaeth ddiweddaraf am ddeiseb Harbwr Porth Tywyn i'r Cyngor Llawn, gofynnwyd a fyddai modd cynnal cyfarfod gyda'r gweinyddwyr a phartïon eraill â diddordeb fel y gallai'r gweinyddwyr gael dealltwriaeth o safbwynt lleol. Dywedodd yr Aelod Cabinet dros Adfywio, Hamdden, Diwylliant a Thwristiaeth fod y gweinyddwyr bellach yn rhedeg yr harbwr ac, fel prif randdeiliad, prif nod y Cyngor oedd sicrhau bod yr harbwr yn ddiogel i'w agor a'i weithredu. Er na allai roi sylwadau ar ran y gweinyddwyr, roedd yn gobeithio y byddent yn ystyried holl safbwyntiau'r rhanddeiliaid yn rhan o'r broses.

Sylwer: Mae'r cofnodion hyn yn amodol ar gael eu cadarnhau yn y cyfarfod nesaf

PENDERFYNWYD derbyn adroddiad cyfarfod y Cabinet a gynhaliwyd ar 19 Mehefin, 2023.

8. CWESTIYNAU GAN Y CYHOEDD (NID OEDD DIM WEDI DOD I LAW).

Dywedodd y Cadeirydd nad oedd dim cwestiynau wedi dod i law gan y cyhoedd.

9. CWESTIYNAU GAN YR AELODAU:-

9.1. CWESTIWN GAN Y CYNGHORYDD JOHN JAMES I'R CYNGHORYDD ALED VAUGHAN OWEN AELOD Y CABINET DROS NEWID HINSAWDD, DATGARBONEIDDIO A CHYNALIADWYEDD

“Mae'r modd y mae newid yn yr hinsawdd yn cyflymu, datgoedwigo, llygredd a gweithgareddau dynol eraill wedi gwthio byd natur i'r dibyn, gan fygwth y cydbwysedd bregus sy'n cynnal bywyd ar y Ddaear.

Sut ydych chi'n credu y gall Cyngor Sir Caerfyrddin ymateb orau i'r Argyfwng Natur y mae ef a Llywodraeth Cymru wedi'i ddatgan?”

Ymateb y Cyngorydd Aled Vaughan-Owen - yr Aelod Cabinet Dros Newid Hinsawdd, Datgarboneiddio a Chynaliadwyedd:-

Diolch i'r Cadeirydd a diolch i'r Cyngorydd James am y cwestiwn amserol.

Rwy'n siŵr ein bod i gyd wedi clywed mai'r wythnos ddiwethaf oedd yr wythnos gynhesaf ar y blaned sy'n ein hatgoffa bod angen i ddynoliaeth gynyddu lefel y gweithredu ar yr argyfyngau newid hinsawdd a natur a gwneud hynny ar frys. Os nad ydym yn sicrhau ein bod yn cadw lefelau'r tymheredd o dan reolaeth, bydd yn cael effaith drychinebus ar ein systemau iechyd, systemau bwyd, yr economi, ein cymunedau a hefyd ar natur.

Dyna pam rwy'n falch iawn ein bod ni fel cyngor wedi galw am gydnabod argyfwng natur y byd ar ddiwedd tymor olaf yr etholiad ac mae'n anrhydedd mawr i fod bellach yn ddeiliad y portffolio Newid Hinsawdd, Datgarboneiddio a Chynaliadwyedd a chael rhan fach yn y rôl bwysig o ran y ffordd y mae'r Cyngor yn ymateb i'r heriau hyn. Ond yn wir, ni ellir diwallu'r heriau gydag un deiliad portffolio yn unig. Mae pob un ohonom, fel aelodau lleol, fel aelodau cabinet ac fel corff cyhoeddus, yn gyfrifol am yr heriau sy'n ymwneud â natur.

Mae'n rhaid i ni osod hinsawdd a natur wrth wraidd y broses o lunio polisiâu ac wrth weithredu o ddydd i ddydd. Rydym bellach yn gweld hyn yn cael ei gydnabod yn y Cynllun Corfforaethol a hefyd yn y Strategaeth Drawsnewid. Rydym eisoes wedi creu panel ymgynghorol trawsbleidiol ar yr argyfwng natur a hinsawdd ac mae gennym grŵp o aelodau angerddol sydd ar gael i gynghori, i herio ac i ysbrydoli fel y gallwn wneud y penderfyniadau cywir nawr a hefyd yn y dyfodol.

Mae'r grŵp hwn wedi cyfarfod sawl gwaith yn ystod y flwyddyn ddiwethaf ac wedi cael y cyfle i helpu i lunio'r ffordd rydym yn cyflawni nid yn unig yr hyn y mae'n

Sylwer: Mae'r cofnodion hyn yn amodol ar gael eu cadarnhau yn y cyfarfod nesaf

ofynnol yn gyfreithiol inni ei gyflawni o dan Ddeddf yr Amgylchedd (Cymru) ond hefyd yr uchelgais cywir y dylem fod yn anelu ato.

Mae'r Aelodau wedi gallu awgrymu camau pellach, cyflymach a dewrach inni anelu atynt yn y Cynllun Gweithredu nesaf ac edrychaf ymlaen at gyflwyno'r cynllun i'r pwyllgor craffu. Rwy'n gwybod y bydd yn cael ei herio'n briodol i sicrhau ei fod yn cyflawni'r nodau a'r uchelgeisiau sy'n gyffredin inni i gyd.

Ond pa bynnag gamau gwirioneddol y bydd y cyhoedd yn eu gweld, ac yn ystod y gaeaf diwethaf mae Cyngor Sir Caerfyrddin, drwy gyllid Llywodraeth Cymru, wedi gallu darparu 5 safle plannu coed gan gynnwys 3 choetir newydd yn Nhregib, Cydweli a Llandybïe. Mae'r goeden gywir yn y lle cywir am y rheswm cywir yn hanfodol ac yn caniatáu inni gael manteision ehangach o ran natur, adfer, gwella cynefinoedd, mesurau lliniaru hinsawdd ond hefyd o ran buddion iechyd a llesiant hanfodol i gymunedau lleol. Mae lleoli'r rhain ar dir addas yn ein cymunedau a'r cyffiniau yn caniatáu ar gyfer llawer mwy na dim ond y manteision amgylcheddol.

Rydym hefyd yn agos at ddynodi 3 Gwarchodfa Natur Leol newydd. Gan weithio gyda chymunedau lleol, rydym wedi gallu cael rhagor o gyllid gan Lywodraeth Cymru i helpu i adfer ac i ddiogelu ardal o gynefinoedd a bioamrywiaeth gwerth uchel a leolir ger trefi. Mae hyn yn cynnig nifer o fanteision ychwanegol o ran treftadaeth, hamdden ac addysg ar hyd y ffordd. Mae'r rhain yn ychwanegol at y gwaith cadwraeth pwysig sy'n cael ei wneud yn Llyn Llech Owain, Parc Coetir Mynydd Mawr, ac Allt Nant-y-ci, Gwarchodfa Natur Leol Twyni Pen-bre, a Pharc Gwledig Pen-bre.

Y llynedd cafodd dros 30 o safleoedd eu dynodi ar draws y sir a fyddai'n cael eu rheoli ar gyfer pryfed peillio. Mae pryfed peillio hefyd yn chwarae rôl hollbwysig wrth gefnogi cydbwysedd iechyd ecolegol ein planed. Mae diogelu pryfed peillio'n hanfodol er mwyn sicrhau diogelwch bwyd, cynnal bioamrywiaeth, hyrwyddo ecosystemau cynaliadwy a llawer mwy.

Eleni rydym yn cynyddu faint o dir rydym yn ei reoli'n wahanol er mwyn deall ymhellach y gwahanol dechnegau a pha system reoli sydd ei hangen. Mae ein timau bioamrywiaeth a chynnal a chadw tiroedd yn llunio cynlluniau ar hyn o bryd fel y gellir cynnig torri porfa amwynderau mewn modd gwahanol fel y gellir defnyddio tir ar gyfer buddion ehangach yn y dyfodol. Byddaf yn trafod y rhain â'm cydweithwyr yn y cabinet ym maes tai, adfywio ac addysg a fydd yn gallu cyflwyno newidiadau yn eu hadrannau fesul cam.

Mae plannu coed yn achosi llawer o ddadlau ac mae plannu coed yn ddireolaeth/yn anreoleiddiedig a gwyrddgalchu arferion sy'n ddwys o ran carbon ar draul cymunedau yng Nghymru yn rhywbeth nad oes ei angen ar neb, ac nid ydym yn cefnogi hyn. Fodd bynnag, ni ellir gorbwysleisio pwysigrwydd coed. Eu manteision o ran bioamrywiaeth a'r hinsawdd yw dim ond rhai o'r rolau arwyddocaol sydd gan coed wrth sicrhau ein bodolaeth ar y blaned hon.

Rydym eisoes wedi creu drafft cyntaf y Strategaeth Goed ar gyfer Cyngor Sir Caerfyrddin a drafodwyd yn y Pwyllgor Craffu Lle a Chynaliadwyedd. Buom yn

Sylwer: Mae'r cofnodion hyn yn amodol ar gael eu cadarnhau yn y cyfarfod nesaf

trafod yr angen i fod yn sensitif i gymunedau gwledig lleol yn ogystal â chwilio am gyfleoedd i wneud ein hardaloedd trefol llwyd yn fwy gwyrdd. Byddwn bellach yn edrych ar yr adborth, yn dysgu rhagor gan sefydliadau eraill ac yn sicrhau ein bod yn cyd-ddylunio polisi sy'n cefnogi ac yn dod â chymunedau gyda ni, gan sicrhau hefyd ein bod yn cydnabod ac yn deall y wyddoniaeth, sicrhau nad ydym yn anwybyddu'r dystiolaeth gadarn sydd mor amlwg, a datblygu targedau cryf beiddgar sy'n cyd-fynd â'r brys a nodir yn natganiad argyfwng natur y cyngor hwn.

Cwestiwn Atodol gan y Cyngorydd John James:

Yn ddiweddarach y mis hwn byddwn yn dathlu wythnos natur Cymru a fydd yn dechrau ar 22 Gorffennaf. Mae hyn yn cynnig cyfle i ni i gyd ganolbwyntio ar yr hyn y gallwn ei wneud i ddiogelu a gwella natur yn Sir Gaerfyrddin. Mae'r gwasanaethau sy'n cael eu darparu inni gan natur yn anfesuradwy – aer glân, dŵr a pheillio bwyd a llawer mwy. Y Cyngorydd Owen, sut rydych chi'n gweld tirwedd ac ecosystemau unigryw Sir Gaerfyrddin yn chwarae rhan wrth liniaru ac addasu i newid hinsawdd, o ran y ffordd rydym yn rheoli ardaloedd ucheldirol a photensial morwellt ar arfordir isel?

Ymateb y Cyngorydd Aled Vaughan-Owen - yr Aelod Cabinet dros Newid Hinsawdd, Datgarboneiddio a Chynaliadwyedd:-

Os ydym yn mynd i liniaru effeithiau gwaethaf Newid Hinsawdd ac addasu ein cymunedau yn ôl faint o newid yn yr hinsawdd sydd eisoes wedi digwydd, yna mae gweithio gyda byd natur yn rhoi'r cyfle gorau inni lwyddo.

Mae tirweddau ac ecosystemau amrywiol Sir Gaerfyrddin yn cynnig cyfle anhygoel inni gyrraedd ein dyheadau datgarboneiddio cyffredin - mae ein mawnogydd ucheldirol yn storfa garbon hynod effeithlon, gan gadw mwy o garbon yn y pridd na chapasiti cyfatebol coedwig o goed. Mae'r 4% o Gymru sy'n cael ei gorchuddio gan fawn yn storio hyd at 30% o garbon pridd Cymru. Ond mae degawdau o gamreoli a pholisïau annoeth yn golygu bod mawndiroedd sydd wedi'u difrodi yn rhyddhau carbon i'r atmosffer, gan gyfrannu at gyflymu newid hinsawdd.

O ystyried bod 70% o ddŵr yfed y DU yn dod o ardaloedd ucheldirol sy'n cael eu meddiannu gan fawndiroedd, mae'r angen i'w hadfer yn glir, yn enwedig ar ôl 2 fis lle mae Cymru wedi cael 44% o'i glawiad disgwylidig yn unig. Yn fwy na hynny, mae mawnogydd gwlyb yn cynnwys hyd at 90% o ddŵr, sy'n golygu eu bod yn gweithredu fel rhwystr naturiol rhag i danau gwyllt ledaenu ac maent hefyd yn lleihau'r risg o lifogydd ymhellach i lawr yr afon.

Bydd rheoli tir yn wahanol yn hanfodol er mwyn lleihau'r llygryddion sy'n mynd i mewn i afonydd gan allyrru rhagor o nwyon cynhesu hinsawdd, a lleihau llifogydd a senarios tywydd eithafol eraill ac addasu iddynt. Bydd angen gwneud hyn yn dringar gan weithio'n briodol gyda'r holl randdeiliaid. Ond yn anffodus, nid yw ein meddylfryd a'n gweithredoedd yn newid i gadw i fyny â chyflymder newid hinsawdd. Bydd mwy o ardaloedd a mwy o bobl yn dod yn agored i dywydd eithafol a thrychinebau. Mae newid yn digwydd y tu hwnt i'ch man cyfforddus.

Sylwer: Mae'r cofnodion hyn yn amodol ar gael eu cadarnhau yn y cyfarfod nesaf

Mae atebion sy'n seiliedig ar natur yn cynnig cyfleoedd yn ein trefi. Datgarboneiddio ac iechyd yw'r ddau reswm pam y dylem newid y ffordd rydym yn teithio. Mae seilwaith gwyrdd yn cynnig potensial enfawr i leihau nwyon niweidiol a gwella ansawdd aer lleol. Mae'n darparu cynefin i beillwyr, cyfle i ddraenio trefol cynaliadwy er mwyn arafu llifogydd o ran dŵr wyneb a hefyd mae gwneud amgylcheddau adeiledig yn fwy gwyrdd yn gallu lleihau gwres ac yn cynnig cysgod mewn tywydd eithafol.

Mewn 100 mlynedd, bydd tua 390,000 o eiddo mewn perygl o lifogydd. Bydd cynnydd o 47% o ran y rhai sy'n agored i lifogydd llanw. Dyma sy'n digwydd os nad oes dim yn newid. Dyma lle mae diogelu agendâu ac arferion sydd wedi dyddio yn ein baglu. Dyma lle mae "Dyma sut rydym bob amser wedi'i wneud" yn ein baglu. Bydd croesawu atebion sy'n seiliedig ar natur wrth newid ein harferion o lygru yn rhoi cyfleoedd inni roi cyfle teg i'r genhedlaeth nesaf.

Un o'r datblygiadau cyffrous fel y dywedoch chi yw morwellt. Mae morwellt yn ecosystem mor bwysig nad ydym byth braidd yn ei gwerthfawrogi. Mae'n un o'r dalfeydd carbon gorau ar y blaned; mae'n helpu i lanhau llygryddion yn y dŵr, yn cynnig cynefinoedd anhygoel i rywogaethau, a hefyd yn helpu i leihau erydu arfordirol a allai arwain at leihau llifogydd llanw. Dylai Sir Gaerfyrddin fod yn falch fod gennym feithrinfa forwellt ym Mhentywyn, gyda'r byd academiaidd yn cefnogi'r gwaith ymchwil y gellir gobeithio ei gyflwyno ar raddfa yn ôl yr angen.

Diolch yn fawr iawn am eich cwestiynau craff, Gynghorydd James. Edrychaf ymlaen at weithio gyda chi nawr ac yn eich rôl newydd yng Nghabinet yr Wrthblaid newydd, gan barhau i gael fy ysbrydoli gan y Panel Cynghori a'm herio a'm cefnogi gan aelodau'r Pwyllgor Craffu.

Y bygythiad mwyaf i'n planed yw'r gred y bydd rhywun arall yn ei hachub. O ran y materion hyn, gadewch inni barhau i anwybyddu unrhyw ddadlau gwleidyddol, oherwydd gweithredu ar y cyd fydd yn creu'r pŵer i wella ac i ddiogelu ein planed ac, wrth wneud hynny, sicrhau bod y ddynoliaeth yn goroesi.

10. COFNODION ER GWYBODAETH (AR GAEL AR Y WEFAN)

Dywedodd y Cadeirydd fod y cofnodion a amlinellir ar agenda 10.1 – 10.8 ar gael i'w gweld ar wefan y Cyngor.

CHAIR

DATE

Sylwer: Mae'r cofnodion hyn yn amodol ar gael eu cadarnhau yn y cyfarfod nesaf